

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

BAKALAURA DARBS

RĪGA 2019

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
MEDICĪNAS FAKULTĀTE

PROFESIONĀLĀ AUGSTĀKĀS IZGLĪTĪBAS
BAKALaura STUDIJU PROGRAMMA „MĀSZINĪBAS”

**ĶIRURĢIJAS PAMATSPECIALITĀTES MĀSU
MOTIVĀCIJA TĀLĀKIZGLĪTĪBAI**

BAKALaura DARBS

Autore: Zane Oliņa

Stud. apl. Nr.: 17005

Darba vadītāja: Mg. sc. sal. Laura Vīksna

RĪGA 2019

ANOTĀCIJA

Bakalaura darba nosaukums ir “Ķirurģijas pamatspecialitātes māsu motivācija tālākizglītībai”. Temata aktualitāti nosaka straujā veselības nozares attīstība, kas palielina nepieciešamību pēc veselības aprūpes personāla ar mūsdienīgām zināšanām, prasmēm un kompetenci, lai spētu tikt galā ar izaicinājumiem un aizvien daudzveidīgāku veselības aprūpes vidi.

Bakalaura darba mērķis ir noskaidrot ķirurģijas pamatspecialitātes māsu motivāciju tālākizglītībai. Pētniecības uzdevumi ir apkopot literatūrā atrodamās atziņas un pētījumus par P. Benneres māsas zinātnieces teoriju, motivācijas raksturojumu, ķirurģijas māsu kompetenci un tālākizglītības iespējām.

Pētījumā tika iesaistītas 98 ķirurģijas aprūpes māsas. Pētījuma laiks no 2019. gada 4. aprīļa līdz 2019. gada 4. maijam. Pētījuma bāzi veido X stacionāri un Y mācību iestādes.

Pētījumā tika izmantota aptaujas metode - anketēšana. Anketas sastādītāja ir šī bakalaura darba autore. Anketa apstiprināta LU Ētikas komisijā, un tās izmantošanai saņemts pozitīvs slēdziens.

Anketas rezultāti tika apstrādāti Microsoft Word, Microsoft Excel 2010 programmā un uzskatāmības labad ir atspoguļoti diagrammās.

Pētījuma rezultāta tika secināts, ka pētījuma hipotēze – galvenā ķirurģijas pamatspecialitātes māsu motivācija tālākizglītībai ir pilnveidot savu profesionālo kompetenci un nodrošināt karjeras izaugsmi ir apstiprinājusies.

Atslēgvārdi - ķirurģijas aprūpes māsa, motivācija, motivācijas teorijas, tālākizglītība.

ANOTATION

The title of the bachelor's thesis is “Motivation of the Surgical Speciality Nurses for Vocational Education”. The significance of the topic is determined by the rapid development of the health sector, which increases the need for health care personnel with up-to-date knowledge, skills and competence in order to manage the challenges and the increasingly diverse healthcare environment.

The aim of the bachelor thesis is to find out the motivation of the surgical speciality nurses for vocational education. Research tasks are to summarise conclusions and research in literature on P. Benner's scientific theory of nurses, characterisation of motivation, competence of surgical nurses and opportunities for vocational education.

98 surgical nurses were involved in the study. Research performance time from April 4, 2019 till May 4, 2019. The research basis is formed by X stationaries and Y educational institutions.

As a survey method in the research was used a questionnaire. The author of the questionnaire is the author of this bachelor's thesis. The questionnaire was approved by the Ethic's Commission of the University of Latvia and a positive conclusion was received for its use.

The results of the questionnaire were processed in Microsoft Word, Microsoft Excel 2010, and are shown in the diagrams for clarity.

As a result of the study, the hypothesis of the study has been confirmed. The hypothesis was that the main motivation of the surgical speciality nurses for vocational education is to advance their professional competence and to ensure career development.

Keywords – surgical speciality nurse, motivation, motivational theories, vocational education.

Satura rādītājs

Ievads	6
1. Ķirurģijas māsu kompetence.....	8
2. Patrīcijas Benneres teorijas saistība ar ķirurģijas māsu motivāciju tālākizglītībai	10
3. Motivācijas raksturojums	13
3.1. Motivācijas veidi	14
3.2. Motivācijas teorijas	15
4. Māsu tālākizglītības iespējas.....	19
4.1. Tālākizglītība augstākajās izglītības iestādēs un profesionālās pilnveidesursos	19
4.2. Tālākizglītība pieaugušo neformālajās izglītības programmās	20
5. Pētījuma metodoloģija	21
6. Pētījuma darba rezultāti un analīze	22
Secinājumi.....	31
Izmantotā literatūra un avoti	32
Pielikumi	35

Ievads

21. gadsimtā pasaule mainās arvien straujāk. Vienīgā lieta, kas nemainās un nemainīsies, ir cilvēka spēja pielāgoties un iemācīties jaunas zināšanas, kā arī apgūt jaunas prasmes. Eiropas Padomes dokumentā “Baltā grāmata izglītībai un profesionālajai attīstībai: ceļā uz sabiedrību, kura mācās” tiek uzsvērtā nepieciešamība veidot tādu nākotnes sabiedrību, kura mācīsies nepārtraukti visa mūža garumā, lai katrs Eiropas pilsonis varētu atrast sev vietu darba tirgū un profesionāli risinātu darba problēmas mainīgos apstākļos, kurus nosaka strauja profesiju un darba internalizēšanās, tehnoloģiju globalitāte un informācijas izplatīšanās (1). Darba autore uzskata, ka šie būtiskie uzdevumi ir realizējami, cilvēkus, neatkarīgi no viņu vecuma, iesaistot tālākizglītības procesā. Tālākizglītības centrālā ideja balstās uz izpratni par to, ka izglītības ieguve nevar ierobežot, nosakot, ka to var darīt tikai jaunībā. Izglītības ieguve ir process, kas turpinās visu dzīvi, arī cilvēka brieduma gados un pat vecumā.

Straujā veselības nozares attīstība palielina nepieciešamību pēc veselības aprūpes personāla ar zināšanām, prasmēm un kompetenci, kas balstītas pierādījumos, lai spētu tikt galā ar izaicinājumiem un aizvien daudzveidīgāku veselības aprūpes vidi (2).

. Lai māsas spētu nodrošināt pacientu informētību par veselībai svarīgiem jautājumiem, ir personīgi nepieciešams papildināt vai paaugstināt izglītības līmeni ar studijām augstskolās, formāliem vai neformāliem kursiem, pieredzes apmaiņas braucieniem (3). Māsu tālākizglītība ir nozīmīgs posms mūžizglītības kontekstā. Lai māsa kvalitatīvi virzītu personīgo izglītošanās procesu, ir nepieciešama personīga motivācija mērķu sasniegšanai.

Profesionāls medicīnas personāls ir nozīmīgs ieguvums visai sabiedrībai, jo spēj izglītot sabiedrību veselības profilakses jautājumos, kā arī nepieciešamības gadījumā sniegt vajadzīgo medicīnisko palīdzību un aprūpi. Darba autore uzskata, ka kompetenta māsa būs pašrealizējis cilvēks, pieprasīts visā Eiropas darba tirgū un sabiedrībā novērtēts speciālists.

2014. gadā ir veikts līdzīgs pētījums par interno aprūpes māsu motivāciju profesionālajai tālākizglītībai un veiktajā pētījumā secināts, ka internās aprūpes māsu tālākizglītībai motivē tieši profesionālo prasmju pilnveidošana (4). Pētījuma gaitā autore apkopos datus, kas palīdzēs noskaidrot ķirurģijas māsu motivāciju tālākizglītībai Latvijas sociāli ekonomiskajā situācijā. Pētījums palīdzēs izprast galvenos ķirurģijas māsu motivācijas aspektus tālākizglītoties.

Pētījuma mērķis: noskaidrot ķirurģijas pamatspecialitātes māsu motivāciju tālākizglītībai.

Pētījuma uzdevumi:

1. Apkopot literatūrā atrodamās atziņas un pētījumus par P. Benneres māsu zinātnieces teoriju, motivācijas raksturojumu, ķirurģijas māsu kompetenci un tālākizglītības iespējām.

2. Izstrādāt anketu respondentu aptaujāšanai.
3. Veikt anketēšanu.
4. Apkopot un analizēt iegūtos rezultātus.
5. Izdarīt secinājumus par pētījuma rezultātiem.

Pētījuma hipotēze: galvenā ķirurģijas pamatspecialitātes māsu motivācija tālākizglītībai ir pilnveidot savu profesionālo kompetenci un nodrošināt karjeras izaugsmi.

Pētījuma veids: kvantitatīvais pētījums.

Pētījuma instruments: anketa.

Respondenti: ķirurģijas pamatspecialitātes māsas.

Pētījuma bāze: X Latvijas augstskolas, X Latvijas stacionāri.

Pētījuma koncepcija: darbā aprakstīta P. Benneres un J. Vrubeles teorija.

1. Ķirurgijas māsu kompetence

Ar jēdzienu kompetence saprot nepieciešamās zināšanas, profesionālo pieredzi vai izpratni kādā noteiktā jomā (5).

Valsts izglītības satura centrs definē, ka kompetence ir indivīda gatavība dzīves darbībai mūsdienu strauji mainīgajā pasaulē. Tā ir iespēja izmantot savas zināšanas, prasmi un paust attieksmi, risinot problēmas reālās dzīves situācijās (6).

Par kompetencēm tiek dēvētas cilvēka spējas, zināšanas, iemaņas un prasmes, kuras tiek sadalītas pamatgrupās un sastāv no sīki definētiem konstruktiem. Darba autore sīkāk apskatīs profesionālās kompetences. Profesionālās kompetences raksturo cilvēka faktisko darba pieredzi, darba laikā iegūtās prasmes un iemaņas, kā arī akadēmiskās zināšanas, kur ietilpst izglītība, kursi, semināri, svešvalodu zināšanas u. c. Profesionālā kompetence parāda indivīda attieksmi pret darbu, vēlmi pilnveidoties un spēju apgūt jauno (7).

Medicīnas māsas profesionālo kompetenci veido vairāki savstarpēji saistīti komponenti, kas, apvienojoties kritiskajai domāšanai un pieredzei, raksturo medicīnas māsu kā personību un speciālistu veselības aprūpes kontekstā. Medicīnas māsas profesionālās kompetences komponenti ir uztvere un izpratne, prasmes, attieksme, dotības, gribasspēks, vērtības, motivācija, empātija, pieredze, radošums, inovācija un sadarbība (8).

Eiropas Sociālā fonda ietvaros Latvijā ir izveidots profesijas standarts „Ķirurgijas aprūpes māsa”, kā arī Latvijas izglītības klasifikācijā (kods Nr. 44) EKI 6. līmenim atbilstošo zināšanu, prasmju un kompetences apraksts. Standarts ir dokuments, kas nosaka izglītības programmas ietvaru un apgūstamo spēju jeb kompetenču aprakstu māsas pamatspecialitātes „Ķirurgijas aprūpes māsa” iegūšanai. Standartā tiek noteiktas pamatprasības izglītības sistēmas sakārtošanai un nepieciešamie pasākumi pārejai no viena izglītības posma uz nākamo. Standarts sekmē māsas profesionālās ievirzes izglītības satura pēctecību, sistēmiskumu un ilgtermiņa attīstību. Izglītības standarts sekmē izglītojamā veidošanos par garīgi, fiziski un emocionāli attīstītu, brīvu, atbildīgu un radošu personību, kura ir apgūvusi izvēlētajā veselības aprūpes un specialitātes jomas pamatus, kas ir motivēta un gatava turpmākai profesionālai attīstībai un tālākizglītbai māszinībās un veselības aprūpē (9).

Standarts izstrādāts ar mērķi, lai noteiktu studijuursos apgūstamās māsu kompetences, kuru apguves rezultātā jaunais speciālists spēj organizēt, veikt un koordinēt ķirurģisko pacientu aprūpes darbu visos veselības aprūpes līmeņos.

Ķirurgijas aprūpes māsas kompetencē, sadarbojoties ar ķirurgu, ietilpst dažādu vecuma grupu pacientu aprūpe pirms un pēc operācijas perioda. Māsas nodrošina brūču kopšanu un to pārsiešanu, pārziņa aseptiku un antiseptiku ķirurģiskās infekcijas profilaksi. Lielu lomu māsa

ieņem pacientu un viņu ģimenes locekļu vidū, kā arī visas aprūpes komandas izglītošanā par ķirurģiskās aprūpes specifiku un īpatnībām.

Aprūpes nodrošināšanai un ārstniecības veikšanai ķirurģijas aprūpes mācai ir teorētiskās zināšanas un praktiskās iemaņas par pacientu aprūpi iedzimto, iegūto, akūto un hronisko ķirurģisko slimību gadījumos (10).

2. Patrīcijas Benneres teorijas saistība ar ķirurģijas māsu motivāciju tālākizglītībai

Bakalaura darbā “Ķirurģijas pamatspecialitātes māsu motivācija tālākizglītībai” autore vēlas noskaidrot māsu motivāciju izglītoties, pilnveidoties un gūt pieredzi, lai nākotnē no iesācējām kļūtu jau par māsām ekspertēm. Latvijā māsas pamatspecialitāšu kompetences noteiktas saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 268. no 24.03.2009 “Noteikumi par ārstniecības personu un studējošo, kuri apgūst pirmā vai otrā līmeņa profesionālās augstākās medicīniskās izglītības programmas, kompetenci ārstniecībā un šo personu teorētisko un praktisko zināšanu apjomu”. Ķirurģiskās aprūpes māsas kompetence ietver dažāda vecuma pacientu grupu aprūpi pirms operācijas un pēcoperācijas periodā sadarbībā ar ķirurgu, tai skaitā aprūpes nodrošināšanu pacientiem akūtu un hronisku sāpju gadījumā (11).

Patrīcija Bennere ir ieviesusi vairākus teorijas pamatjēdzienus. Rūpes teorētīķe apraksta kā attiecības, kurās par kādu rūpējas. Rūpes tiek uzskatītas kā prakse, kurā rūpējas, un tā tiek īstenota, ievērojot morāles un ētikas principus. Cilvēks tiek definēts kā pašinterpretējoša persona. Teorētīķe savos pētījumos izmantoja Heidigera fenomenoloģijas definīciju. P. Bennere un J. Vrubele izdala galvenos aspektus, ar ko cilvēks saskaras dzīves laikā:

1. situācijas loma;
2. ķermeņa loma;
3. personīgo rūpju vajadzību loma;
4. laika nozīme.

Veselību P. Bennere definē kā stāvokli, kas var būt novērtēts, turpretī būšana veseram ir cilvēka pieredze par veselību. Teorētīķe īpaši izceļ pieredzes lomu praktiskā darbībā. P. Bennere un J. Vrubele nelieto terminu “vide”, bet to aizstāj ar vārdu “situācija”. Autores uzskata, ka “situācija” dod izpratni par sociālo vidi, gan tās definīciju un jēgu. Ir teorijas, kas koncentrējas uz fizisko vidi, bet P. Bennere savos darbos uzsver cilvēku pieredzi saskarē ar citiem cilvēkiem, kuri atrodas līdzās. Viņu fenomenoloģiskais termins ir būt situācijā un situācijas nozīme. Tādēļ svarīgi zināt, kā persona izprot un iesaistās konkrētās situācijās. Tas nozīmē, ka dažādi elementi no cilvēka tagadnes, pagātnes un nākotne, ieradumi un perspektīvas - tie visi ietekmē konkrēto situāciju (12).

Autore kā bakalaura darba teorētisko pamatu izvēlējusies P. Benneres un J. Vrubeles māsas – zinātnieces teoriju. Teorija apraksta māsas zināšanu, iemaņu un prasmju jeb kompetences attīstības pakāpes (13).

Šo teoriju darba autore izvēlējās, jo tā precīzi raksturo māsu zināšanu, iemaņu un prasmju attīstības pakāpes un pēctecību. P. Benneres teorija palīdz ķirurģijas māsām novērtēt savas

zināšanas un prasmes, lai sekmīgi varētu plānot savu tālāko profesionālo virzību, izvēloties atbilstošus tālākizglītības kursus vai studiju programmas Latvijā vai ārvalstīs.

Zinātniece māsas profesionālās kvalifikācijas pakāpes iedala vairākos līmeņos: māsa iesācēja (*novice*), augstākā līmeņa māsa iesācēja (*advanced beginner*), kompetenta māsa (*competent*), māsa lietpratēja (*proficient*), māsa eksperte (*expert*) (14).

P. Bennere, piemērojot minētos līmeņus, izstrādāja savu profesionālās kompetences modeli, kas atspoguļo veselības aprūpes nozares praksi. Uz šo līmeņu bāzes izveidotās profesionālās pakāpes joprojām izmanto veselības aprūpes nozares speciālistu vērtēšanā, jo mācai būtiskas ir ne tikai zināšanas, bet arī prakse un pieredze (15). Apskatot plašāk katru no šīm kompetences pakāpēm, var secināt, ka māsa - iesācēja pakāpeniski mācās no savas un darba kolēģu pieredzes, kuru gūst katrā piedzīvotajā situācijā. P. Bennere atzīmē, ka māsas – iesācējas līmenī ir iekļaujami māsu skolu pēdējā kursa studenti, māsu skolu absolvējušas personas, kā arī māsas, kuras ir nostrādājušas vienā nodaļā 1 līdz 2 gadus (13).

Tātad mācai – iesācējai trūkst pieredzes. Māsas nespēj patstāvīgi kompetenti izvērtēt radušās situācijas, bet darbību un mērķu sasniegšanā ir nepieciešams profesionāls kolēģu atbalsts (16).

Kā nākamo savā teorijā P. Bennere min augstākā līmeņa māsu – iesācēju. Augstākā līmeņa māsa ir atbildīga par pacientu aprūpi, tomēr ir situācijas, kurās paļaujas arī uz pieredzējuša un zinoša medicīnas personāla atbalstu. Zinātniece norāda, ka arī māsas ar augstāko prasmju līmeni var nonākt situācijā, kad viņas ir iesācējas, piemēram, pārejot darbā no vispārējās medicīnas pieaugušo aprūpes uz jaundzimušo intensīvo aprūpes nodaļu (16).

P. Benneres teorijā nākamais līmenis ir kompetenta māsa, kura ir spējīga noteikt prioritātes aktuālās situācijās. Šajā līmenī ir māsas, kuras vienā nodaļā nostrādājušas 3-4 gadus (13). Teorētiski uzskata, ka kompetentai izpildītājam parasti ir liela pieredze, lai izprastu konkrētās situācijas aspektus. Māsas šajā līmenī jūtas pacīlātas, ja izdodas labi izpildīt savus profesionālos pienākumus, bet nav apmierinātas, ja viņu izpildījums nav izdevies tik labi kā iecerēts, jo izpalicis kāds svarīgs darbības aspekts. Konsekvence, prognozējamība un laika plānošana ir svarīgākās īpašības medicīnisko darbību profesionālai veikšanai (16). Pētījumi norāda, ka māsām šajā līmenī ir svarīgi pilnveidoties, lai varētu pāriet uz nākamo kompetences pakāpi.

Tālāk P. Bennere izvirza māsas - lietpratējas līmeni, kura sasniegusi prasmīgas izpildītājas pakāpi. Māsa pacienta aprūpes situāciju uztver kā vienotu veselumu, nevis kā notikumu virkni vai atsevišķus situācijas elementus. Pilnīga situācijas izpratne nosaka tālākos lēmumus par pacienta aprūpi. Šajā līmenī ir māsas ar 5-6 gadu pieredzi vienā nodaļā (13).

Kā augstāko māsu profesionālo līmeni P. Bennere min māsu – ekspertu. Mācai - ekspertei piemīt intuitīva aprūpes situācijas izpratne, viņa spēj ātri un precīzi identificēt pacienta veselības

aprūpes problēmas, aktuālo situāciju uztver kā vienotu veselumu. Māsa - eksperte ir profesionāli pilnveidojusies, analizējot savas teorētiskās zināšanas un gadu gaitā gūto praktisko pieredzi (16). Lai kļūtu par māsu – ekspertu, ir nepieciešamas augstas intelektuālas spējas un izpratne par tālākizglītības lomu 21. gadsimtā. Mūsdienās, neskatoties uz to, ka medicīnas māsas ir deficītas gan Latvijā, gan ārvalstīs, reālais darba tirgus pieprasa sertificētu medicīnas personālu.

Darba autore, iepazīstoties ar P. Benneres māsas – zinātnieces teoriju, secina, ka, lai iegūtu augstu kompetences līmeni jeb pakāpi, ķirurģijas māasai ir jābūt ar dziļu izpratni un specifiskām zināšanām ķirurģijas jomā, ar augstām praktiskām iemaņām un prasmēm, kas iegūtas darbībā gadu gaitā. To sekmē motivēta un nepārtraukta tālākizglītība, ko mūsdienu apstākļos var iegūt dažādos veidos. Lai noskaidrotu ķirurģijas māsu motivāciju tālākizglītībai, darba autore veiks pētījumu, kurā izzinās galvenos aspektus, kā motivētas māsas meklē iespēju tālākizglīties.

3. Motivācijas raksturojums

Ar motivāciju ir cieši saistīti tādi jēdzieni kā vajadzības, dziņas, tieksmes. Ar jēdzienu "vajadzība" saprot iekšējo nepieciešamību vai prasību pēc kaut kā, ko var saņemt vai iegūt mijiedarbībā ar apkārtējo fizisko un sociālo vidi (17).

Svešvārdu vārdnīcā motivācija tiek definēta kā iekšējie dzinuļi, pārliecība, nostāja, intereses, vēlmes, kas izraisa cilvēka aktivitāti un virza viņa rīcību. Vēl motivācija ir motīvi vai iemesli, ar kuriem pamato, izskaidro rīcību, nostāju vai domu (18).

Psihologijas skaidrojošajā vārdnīcā motivācija tiek aprakstīta kā pamudinājums, kas izsauc organisma aktivitāti un nosaka tā virzību. Motivācija rosina personas aktivitāti, virza darbību uz noteiktu mērķi, lai tiktu apmierinātas galvenās vajadzības. Motivācija var būt dzinulis, kas liek padarīt darbu labāk, gūt sekmes, sagādāt prieku sev un citiem, kā arī demonstrēt savu varēšanu (19).

Motivācija, pēc autoru K. Mārtinsones un S.Mihailovas domām, ir personības individuāli psiholoģisko faktoru jeb motīvu kopums, kas ierosina indivīda aktivitāti, noteiktu uzvedību un piešķir tai virzību jeb nosaka uzvedības mērķi. (20). Apskatot citu autoru motivācijas skaidrojumu, var secināt, ka motivācija ir dažādu sajūtu – redzes, dzirdes, garšas, ožas, taustes - aktivācija. Precīzāk, kāds sajūtu orgānu radīts notikums, kas izsauc sensoro atgriezenisko saiti. (21).

Grāmatā "Uzvedība organizācijā" G. Džonss motivāciju traktē kā "neatlaidīgu centienu pakāpi", kurā pūles tiek virzītas, lai sasniegtu mērķi (22).

Tātad motivācijas skaidrojumi zinātniskajā literatūrā ir vairāki:

- faktoru kopums, kurš nosaka uzvedību;
- konkrētas darbības psihiskas regulācijas process;
- mehānisms, kurš nosaka konkrētas darbības formas, virzību un attīstību;
- faktoru kopums, kurš nosaka personības aktivitāti, vajadzības; stimuli, kuri determinē indivīda uzvedību;
- dinamisks process, kurš, izmantojot psiholoģiskās, ekonomiskās, tiesiskās metodes un līdzekļus, sekmē personas izvīzīto mērķu sasniegšanu (22).

Motivācijas procesa rezultātu ietekmē vairāki faktori, kā, piemēram:

1. virzītājspēks, kas ir personas iekšējais dzinulis;
2. pašpaļāvība, kas ir pārliecība, ka cilvēki spēj saskaņā ar savām vēlmēm veidot un dzīvot dzīvi;

3. psiholoģiskā laika perspektīva;
4. emocionālā inteliģence.

Visi kopā šie faktori iekļaujas gultnē, ko veido gribasspēks, prasmes un labvēlīgi apstākļi. Savukārt šī gultne ir tā, kas nosaka sekmes vai neizdošanos (23).

Darba autore secina, ka visas minētās motivācijas definīcijas papildina viena otru un atklāj motivācijas būtību kā kopumu, kas rosina indivīdu darboties un izpaužas kā vajadzība, vēlme un tieksme, lai sasniegtu izvirzītos mērķus.

3.1. Motivācijas veidi

Atkarībā no faktoriem, kas ietekmē darbību, motivāciju var iedalīt 2 grupās:

1. ārējā motivācija;
2. iekšējā motivācija.

Ārējās motivācijas gadījumā stimul darboties atrodas ārpus cilvēka. Personas aktivitāti uz darbību rosina ārējie objekti vai notikumi. Ārējās motivācijas pamatā ir vides faktori kā, piemēram, atalgojums, sociālais spiediens, sodi, apkārtējo cilvēku vērtējums un reakcija katrā konkrētā situācijā. (24).

Ārējā motivācija vai nu veicina vēlamo uzvedību, vai kavē nevēlamo. Parasti ārējās motivācijas rezultātā indivīds galvenokārt ir orientēts uz rezultātu. Atkarībā no situācijas ārējai motivācijai var būt gan pozitīva, gan negatīva ietekme. Pozitīvi pārsteigumi, kas patīkami iepriecina, un negaidīti atalgojumi – kā materiāli, tā morāli – iespējams, var palīdzēt veidoties iekšējai motivācijai (25).

Savukārt iekšējās motivācijas pamatā ir nospraustie personīgie mērķi vai nolūki, personas intereses vai dabiska vēlme apmierināt zinātkāri (24). Ir zināmi vairāki faktori, kas veicina iekšējo motivāciju, un tie ir: pašnoteikšanās, kompetences izjūta, piederības izjūta un uzdevuma nozīmīgums (25).

Katram indivīdam svarīgs ir kaut kas cits, un katrs indivīds rīkojās tā, lai sasniegtu tieši viņam vajadzīgo mērķi. Profesionālā darba gaitās tie varētu būt tādi aspekti kā atbildības deleģēšana citiem, brīvība, pieņemot lēmumus, attīstības iespējas (26).

Mūsdienās izglītības psiholoģijā tiek uzsvērts, ka ikvienam indivīdam piemīt iekšējā un ārējā motivācija. Tādējādi, lai veicinātu indivīda mācīšanos, ir jāpaļaujas uz iekšējo motivāciju, bet arī jāizmanto paņēmieni ārējās motivācijas paaugstināšanai (24).

Iekšēji motivētu uzvedību, salīdzinājumā ar ārēji motivētu uzvedību, mazāk ietekmē situācijas ārējie apstākļi, un tā ir vairāk saistīta ar indivīda vērtību sistēmu un personības iezīmēm. Ir pieņemta vispārārstāta patiesība, ka iekšējā motivācija ir ilgstošāka par ārējo motivāciju (26).

3.2. Motivācijas teorijas

Mūsdienās ir formulētas dažādas motivācijas teorijas, un vairākas no tām ir pamatotas ar autoru pieņemtām atziņām, kas izriet no viņu priekšstatiem par cilvēka psiholoģisko būtību. Galvenokārt teorijas ir radušās 20. gadsimta vidū un otrajā pusē. Motivācijas teorijas ir sadalītas trīs kategorijās: vajadzību teorijas, kur pieņemts, ka cilvēkus motivē iekšējie motīvi; gaidu un mērķu izvirzīšanas teorijas pieņem, ka cilvēki darbojas racionāli un taisnīguma teorija, kur pieņem, ka cilvēkus motivē ārējie faktori (20).

Sasniegumu motivācijas mūsdienās ir plaši pētītas, tās psiholoģijā apzīmē indivīda tieksmi sasniegt mērķus viņa sociālajā vidē. Ir izveidotas vairākas teorijas un pieejas, kas apskata sasniegumu motivāciju no dažādām perspektīvām, kā arī izstrādāti vairāki desmiti instrumentu, kas mēra sasnieguma motivāciju. Sasnieguma motivācijas izpētei ir pievērsušies vairāki autori, un katrs no tiem ir sniedzis kādu jaunu ideju (27).

Bakalaura darba autore apskatīs vairākas uz sasniegumiem balstītas motivācijas teorijas, kuras ir attīstījuši zinātnieki Ā. Maslovs, K. Alderfers, D. Maklellands un H. Hekhausens.

Viena no populārākajām motivācijas teorijām ir amerikāņu psihologa Ā. Maslova rādītā "Maslova vajadzību piramīda". Maslovs secina, ka cilvēku motivē vajadzības, kas ir iedzimtas un instinktīvas (20). A. Maslova teorijas pamatā ir trīs pamatprincipi:

1. vajadzību hierarhija (vajadzību sakārtojums pēc to svarīguma);
2. vajadzību deficīta princips (vajadzību apmierināšanas process ir bezgalīgs);
3. progresijas princips (cilvēka rīcību nosaka vēl neapmierinātas vajadzības).

Visas cilvēka vajadzības autors apkopoja piramīdas veidā. Vajadzību piramīda ir organizēta hierarhiskā sistēmā piecos līmeņos, kur cilvēkam vispirms ir jāapmierina tās vajadzības, kas piramīdā atrodas zemāk, un tad tas var tiekties pēc augstākajām (28).

Tā indivīds soli pa solim tiecas pēc pašīstenošanās.

Fizioloģiskās vajadzības ir zemākās pakāpes vajadzības, kas nepieciešamas izdzīvošanai. Vajadzības pēc drošības izpaužas kā mēģinājums sevi sargāt no fiziskām briesmām, nestabilitātes un negatīviem pārdzīvojumiem. Sociālās vajadzības aptver nepieciešamību pēc mīlestības, draudzīgām attiecībām, kā arī nepieciešamību būt kādam vajadzīgam. Šajā līmenī svarīgas ir attiecības ar ģimeni un citiem, kuri pieņem indivīdu tādu, kāds viņš ir. Vajadzība pēc atzīšanas jeb pašcieņas iekļauj sevī veidu, kā iegūt citu cilvēku atzinību vai statusu, popularitāti vai cieņu. Šajā līmenī ietilpst arī vēlme pašapliecināties, pierādot kaut ko pašam sev. Galvenais ir tiekšanās pēc sasniegumiem, panākumiem un reputācijas.

Vajadzības pēc pašīstenošanās atrodas hierarhijas augstākajā līmenī. Tās ir vajadzības sevis realizēšanai jeb pašattīstīšana, lai iegūtu dzīves piepildījuma izjūtu. Atšķirībā no visiem iepriekš minētajiem līmeņiem, pašīstenošanās līmeni cilvēks nevar pilnībā piepildīt (20).

Pašrealizācijas jeb pašīstenošanās līmeni, saskaņā ar Maslova teoriju, var sasniegt tikai tāds cilvēks, kurš ir realizējis visus iepriekšējos vajadzību līmeņus. Cilvēkus šajā līmenī var atpazīt pēc noteiktām personības iezīmēm kā, piemēram: augsti attīstīta realitātes izjūta, piemīt augsta personības autonomija, ir radoši, ar labu humora izjūtu, izjūt piederību cilvēcei un spēj parastas lietas ieraudzīt neparastā gaismā (29). A. Maslova vajadzību piramīda ir daudz kritizēta, un daudzi psiholoģijas pētnieki to ir mēģinājuši uzlabot, tomēr, neskatoties uz šī modeļa dažādām nepilnībām, joprojām tas ir populārs un nepārspēts.

20. gadsimta 50. gadu sākumā ASV psihologs K. P. Alderfers (*C. P. Alderfer*) piedāvāja vajadzību hierarhiju iedalīt trīs pakāpēs jeb *ERG*: eksistences, piederības un izaugsmes (*existence, relatedness, growth*) vajadzībās (22). Alderfers uzskatīja, ka Maslova vajadzību hierarhija nav pilnīga un centās to uzlabot, piedāvājot savu redzējumu (20).

Par eksistences vajadzībām šis teorētiskais pieņem fizioloģiskās un drošības vajadzības (ūdens, gaiss, drošība, mīlestība). Piederības vajadzības var apmierināt tikai kontaktējoties ar citiem cilvēkiem, kas iekļauj sevī vajadzību būt saprastam un atzītam. Svarīgas ir attiecības ar sev nozīmīgiem cilvēkiem. Alderfers izaugsmes vajadzības formulē kā cilvēka darbības un apkārtējās vides savstarpējās saiknes rezultātu. Tās iekļauj gan vēlēšanos pēc atzīšanas un cieņas, gan pašapliecināšanos, gan tiešanos pēc sava ideāla. Izaugsmes vajadzības ir atkarīgas no katras personas unikalitātes un nospraustiem mērķiem. Kā galveno iemeslu sevis pašattīstīšanai viņš min problēmas, kuru atrisināšanai trūkst zināšanu (30). Galvenā atšķirība no Maslova teorijas ir tā, ka Alderfera *ERG* teorijā nav tik stingra progresā no pakāpes uz pakāpi. Teorija pieļauj iespēju, ka visas šīs pakāpes kopā var būt aktuālas jebkurā laikā. *ERG* modelis pieļauj iespēju, ka persona, kas nespēj panākt augstāko pakāpi vajadzību apmierināšanu, var atgriezties uz zemākajām un koncentrēties esošajā pakāpē (22).

Sasniegumu motivācijas teorijas autors, ASV psihologs D. Maklelands (*D. McClelland*), savu teoriju dēvē arī par iemācīto jeb iegūto vajadzību teoriju. Maklelands teoriju attīstīja, pamatojoties uz Hārvarda Universitātes profesora H. A. Mareja (*H. A. Murray*) izveidoto personības prasību sarakstu. Šajā sarakstā galvenās minētās vajadzības ir panākumi, piederība, autonomija, apzinīgums un izpratne (20). Maklelanda sasniegumu motivācijas teorija atšķiras no iepriekš apskatītās Alderfera un Maslova teorijas, jo pamatojas uz to, ka vajadzības ir nevis bioloģiski nosacītas, bet gan veidojas cilvēka dzīves laikā vides, pieredzes un citu faktoru ietekmē. Teorētiskais uzskata, ka pamatā cilvēkus motivē trīs galvenās vajadzības, proti, pēc sasniegumiem, pēc varas un attiecībām (29). Katra no šīm minētajām vajadzībām ietver sevī gan

tiekšanos, gan bailes. Vajadzības pēc sasniegumiem ietver sevī bailes no neveiksmes, bet tiekšanās pēc varas nozīmē bailes būt atkarīgam. Savukārt tiekšanās pēc attiecībām izpaužas gan kā tiekšanās pēc aizsardzības, gan arī kā bailes tikt noraidītam. Pēc Makklelanda domām, iepriekš minētās vajadzības sāk veidoties jau agrā bērnībā un ir raksturīgas katram cilvēkam, vienīgi atšķiras ar to, kura no šīm vajadzībām patlaban ir vairāk izteikta. Autors uzskata, ka dzīves laikā un vides ietekmē indivīda dominējošās vajadzības var mainīties (17). Arī Makklelanda teorija daudz tiek kritizēta, bet tomēr tā ir spējusi iekarot visai plašu popularitāti.

Vācu pētnieks H. Hekhauzens (*H. Hechauzen*) uzskata, ka cilvēka dzīvi raksturo nepārtraukta darbības plūsma ar jaunu atklātu darbību un to daudzveidību, kas viss kopā ietekmē sociālo un fizisko vidi (31). Hekhauzena pētniecības intereses ietvēra tieši sasnieguma motivāciju, tās attīstību, mērīšanu, motīvus un cēloņsakarības. "Panākuma sasniegšanas motīvu" Hekhauzens apskatījis kā tiekšanos paaugstināt savas spējas un prasmes, uzturēt tās pēc iespējas augstākā līmenī. Teorētiskos motīvus uzskata kā domāšanas konstruktus un tos skaidro kā tieksmi – varas motīvs un tieksme pēc sasniegumiem. Pēc Hekhauzena domām, motivācijas konstrukcija ir vispirms motīvs, tad pamudinājums, kam seko darbība (32).

Hekhauzens kopā ar saviem kolēģiem veica vairākus lielus pētījumus, iesaistot vairākas dalībnieku grupas un pamanīja divas tendences: uz panākumiem vērstus motīvus un neveiksmes jeb baiļu motīvu.

Cerība uz panākumiem - par to liecina šādas kategorijas:

1. panākumu sasniegšanas vajadzība (piemēram, indivīds vēlas kaut ko jaunu ieviest savā darbībā);
2. darbība vērsta uz mērķa sasniegšanu (piemēram, cilvēks visu sevi atdevis mācību uzdevuma veikšanai);
3. panākumu gaidas (piemēram, cilvēks ir pārliecināts, ka viņa darbība realizēsies veiksmīgi);
4. uzslava kā augsta sasnieguma rezultāts (piemēram, kolēģi paveikto novērtēs);
5. pozitīvs emocionālais stāvoklis (veiktais uzdevums sagādā prieku);
6. panākuma tēma (ņem vērā, ja tā dominē visā teiktajā).

Neveiksmes motīvs - par to liecina šādas kategorijas:

1. vēlme izvairīties no neveiksmes (piemēram, cilvēks cer, ka kļūdu nepamanīs);
2. darbība vērsta uz izvairīšanos no neveiksmes, kā arī no tās iespējamām sekām (piemēram, cilvēks izvairās, slēpjas, lai netiktu izsaukts pie tāfeles);
3. neticība panākumiem (piemēram, ja arī šoreiz neizdosies, esmu apkaunots);
4. apspriešana un kritika (piemēram, ja vēlies izturēt gala pārbaudījumus, tad jāizrāda lielāka centība);

5. negatīvie pārdzīvojumi – emocijas (piemēram, laikam tomēr atkal pieļāvu kļūdu);
7. neveiksme (piemēram, kaut kas sabojāts);
8. neveiksmes tēma (ņem vērā, ja dominē saturs, kas saistīts ar neveiksmi).

Abi šie motīvi - panākuma motīvs un neveiksmes motīvs - ļauj iegūt divus atvasinātus rādītājus. To summa dod kopējo motivācijas ainu, bet to starpība tā saucamo “tīro” cerību, kas nodrošina mērķa sasniegšanu (33).

Lai, izprastu, ar panākumiem saistīto izturēšanos ir jāsaprot, ka cilvēkiem vienlaikus ir gan vajadzības pēc panākumiem, gan arī bailes no neveiksmes. Katram cilvēkam abas iepriekš minētas tendences ir atšķirīgas un tādēļ atšķirīgi ir arī uzdevumi, kurus viņi plāno veikt (riska līmenis), kā arī nospraustie mērķi (centienu līmenis). Cilvēki, kuriem vairāk izteikts augsts panākumu vajadzības līmenis un praktiski nav baiļu no neveiksmes, jādodomā, izvēlēsies mēreni grūtus uzdevumus un tiks nosprausti reāli un ne viegli sasniedzami mērķi, bet indivīdi, kuriem vajadzības pēc panākumiem ir augstas, bet ir izteiktas bailes no neveiksmes, jādodomā, izvēlēsies daudz zemākus mērķus un arī vieglākus uzdevumus (34).

Hekhauzens uzsver, ka sasniegumu jēdziens laika gaitā ir arī mainījies, to ietekmē laikmets, kultūra un cilvēka vecums, sociālais stāvoklis.

Apskatot izvēlētās uz sasniegumiem balstītas motivācijas, darba autore secina, ka tām ir daudz kopīga. Maslovs bija pirmais, kurš sistematizēja indivīda vajadzības un izveidoja to hierarhiju, bet pārējie teorētiski lielākā vai mazākā mērā balstās uz Maslova izstrādātajiem pamatprincipiem.

Sasnieguma motivācija mūsdienās ir jau nopietni pētīta. Motivācijas teoriju mērķis ir paredzēt indivīda uzvedību un darbības veidus, lai atrastu līdzekļus, kas aktivizē cilvēka iekšējos spēkus. Sākotnēji pētnieki kā galveno izcēla centienus kaut ko darīt pēc iespējas labāk, salīdzinot ar iepriekš darīto vai arī citu cilvēku paveikto un kā vēlēšanos iegūt augstu atzinību vai arī materiālo labklājību.

4. Māsu tālākizglītības iespējas

Izglītības likums nosaka, ka tālākizglītība ir iepriekš iegūtās izglītības turpināšana un profesionālās meistarības pilnveidošana atbilstoši konkrētās profesijas prasībām (35). Izglītības likuma kontekstā jāsaprot, ka tā ir gan formāla, gan neformāla izglītība, kuras mērķis ir ikviena interesenta zināšanu papildināšana, kā arī kvalifikācijas celšana iepriekš iegūtajam izglītības līmenim. Tādējādi, ķirurģijas aprūpes māsu tālākizglītības iespējas paredz gan formālo, gan neformālo izglītību programmu apguvi.

Ar ķirurģiju māsu formālo tālākizglītību darba autore saprot apmācību programmu apguvi, ko apliecina valsts atzīts izglītības vai profesionālās kvalifikācijas dokuments (35). Kas attiecas uz ķirurģijas māsu tālākizglītības iespējām formālajā izglītībā pēc bakalauru grāda ieguves, tad tās galvenokārt saistītas ar augstākās izglītības turpināšanu vai profesionālo tālākizglītības pilnveides kursu apgūšanu kādā no valsts akreditētajām izglītības iestādēm.

Ar ķirurģijas māsu neformālo izglītību darba autore saprot ārpus formālās izglītības organizētu interesēm un pieprasījumam atbilstošu izglītojošu darbību (35). Praksē tas nozīmē - dažāda veida kursi, semināri un lekcijas, kas palīdz turpināt un uzturēt profesionālo kompetenci. Šādi kursi, semināri un lekcijas palīdz ķirurģijas aprūpes māsām uzturēt, kā arī pilnveidot savas zināšanas un prasmes un sekot līdzi jaunākajām tendencēm zinātnē, tehnoloģijās, kā arī īstenot savstarpējo pieredzes apmaiņu.

4.1. Tālākizglītība augstākajās izglītības iestādēs un profesionālās pilnveidesursos

Augstākās izglītības iestādes, kuras sniedz iespēju tālākizglīties ķirurģijas māsu specialitātē pēc bakalaura grāda iegūšanas ir tikai divas, proti, Rīgas Stradiņa Universitāte (turpmāk – RSU) un Latvijas Universitāte (turpmāk – LU). RSU 2019./2020. akadēmiskajā gadā pēc māsu bakalaura diploma ieguves piedāvā turpināt studijas maģistra studiju programmās: “Mākslas terapija”, “Māszinības”, “Rehabilitācija”, “Sabiedrības veselība”, “Sociālais darbs”, “Sociālais darbs ar bērniem un jauniešiem”, “Supervīzija”, “Uzturzinātne” un “Veselības vadība”. LU piedāvā turpināt mācības maģistra studiju programmā “Veselības zinātņu maģistrs”. Darba autore secina, ka tieša ķirurģijas māsu studiju virziena minētajās programmās nav, bet to var piemērot katrai specialitātei atbilstoši, piemēram, programmā “Rehabilitācija” – rehabilitācija pēc operācijām; programmā “Sabiedrības veselība” – veselīgs uzturs pēc operācijām u.tml. Apzinot šī brīža iespējas tālākizglīties, ķirurģijas aprūpes māsa, apgūstot kādu no iepriekš minētām maģistra studiju programmām, var turpināt studijas doktora studiju programmās “Medicīna”, “Socioloģija” vai “Psiholoģija” (36).

Ķirurgijas māsas iespējas tālākizglīties profesionālās pilnveidesursos, pēc kuriem tiek izsniegts valsts atzīts izglītības dokuments, ir ļoti ierobežotas un nav tieši saistītas ar ķirurgijas māsu specialitāti. Šobrīd to piedāvā divas izglītības iestādes. Viena no tām ir izglītības iestāde "Aprūpe", kas realizē profesionālās pilnveides programmu "Pacienta veselības aprūpe" 160 stundu apjomā; otra ir Rīgas Stradiņa Universitātes Sarkanā Krusta Medicīnas koledža, kas īsteno programmu "Pacienta veselības aprūpe mājās" arī 160 stundu apjomā. Profesionālās pilnveides programmu garumu nosaka prasība, ka, lai izsniegtu valsts atzītu profesionālās pilnveides izglītības dokumentu, programmas apjomam ir jābūt vismaz 160 stundas. To nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr. 902 "Kārtība, kādā izsniedzami profesionālās pilnveides un profesionālās ievirzes izglītību apliecinājoši dokumenti" (37).

4.2. Tālākizglītība pieaugušo neformālās izglītības programmās

Visplašākās iespējas ķirurgijas aprūpes mācai tālākizglīties atbilstoši savām interesēm un pieprasījumam nepieciešamajām zināšanām un prasmēm ir kādā no pieaugušo neformālās izglītības programmām. Pieaugušo neformālās izglītības programmas, kas saistītas ar medicīnu, organizē Latvijas Māsu asociācija. Tā uzrauga un kontrolē pieaugušo neformālās tālākizglītības programmu realizāciju un to kvalitāti. Latvijas Māsu asociācija arī uztur pieaugušo neformālās tālākizglītības programmu reģistru, kur jebkuram interesentam ir iespēja iepazīties ar sev interesējošo tēmu, programmas norises vietu un laiku. Tieši pieaugušo neformālās izglītības kursi, semināri un lekcijas dod iespējas ķirurgijas mācai aktualizēt savas zināšanas atbilstoši mūsdienu medicīnas straujajai attīstībai (38). Tālākizglītības būtiskākā atšķirība no iepriekš apskatītās formālās izglītības ir tāda, ka par pieaugušo neformālās izglītības programmas apguvi izglītojamais nesāņem valsts atzītu izglītības dokumentu. Lielākais ieguvums varētu būt tāds, ka salīdzinoši īsā periodā ķirurgijas māsa var apgūt savām interesēm nepieciešamās zināšanas un prasmes un sekot līdzi novitātēm medicīnas jomā.

Svarīgi piebilst, ka gan par formālo, gan pieaugušo neformālo izglītību programmu apguvi ķirurgijas māsa sāņem noteiktu punktu skaitu, kas tiek iekļauts resertifikācijas sistēmā. Lai ķirurgijas māsa uzturētu savu kvalifikāciju un spētu veikt resertifikāciju, tālākizglītība vairāku gadu gaitā ir kļuvusi par obligātu pienākumu.

5. Pētījuma metodoloģija

Autore pētījuma ietvaros vēlas noskaidrot, kāda ir ķirurģijas pamatspecialitātes māsu motivācija tālākizglītībai. Kā datu ieguves metode šajā pētījumā tika izmantota ķirurģijas aprūpes māsu anketēšana. Kvantitatīvās aptaujas veikšanai darba autore izstrādāja strukturēto anketu. Anketa satur precīzi definētus jautājumus, jo respondents uz tiem atbild patstāvīgi, bez intervētāja palīdzības.

Pētījumā tika izvēlēta kvantitatīvā pētījuma metode, pētījuma instruments - anketa Anketas jautājumi tika sastādīti atbilstoši pētnieciskā darba mērķim. Pirms pētījuma tika veikts pilotpētījums, kurā iesaistījās 3 ķirurģijas māsas, lai pārliecinātos, vai visi iekļautie anketas jautājumi ir respondentam saprotami.

Pētījums tika veikts X augstskolās un Y stacionāros laika posmā no 4.03.2019. – 4.05.2019. Pētījuma izlasi veido 98 respondenti, kuri sevi identificējuši kā ķirurģijas māsas. To skaitā ir arī augstskolu studenti, kuri izvēlējušies ķirurģijas māsas pamatspecialitāti un paralēli studijām jau strādā izvēlētajā jomā. Tātad tika veikta speciālā izlase – respondenti ir konkrētas individuālās personas, kas izlasē iekļautas atbilstoši pētījuma mērķim, proti, noskaidrot ķirurģijas pamatspecialitātes māsu motivāciju tālākizglītībai, un tādejādi var spriest par konkrēto jautājumu.

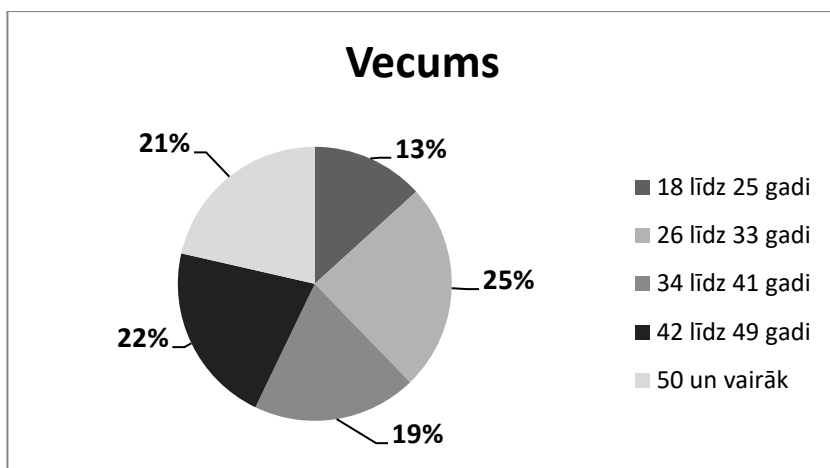
Anketas tika izdalītas stacionāros, kā arī izvietotas tīmeklī *visidati.lv*. Pavisam darba autore izdalīja 60 anketas, no kurām saņēma 57 savukārt *visidati.lv* tika aizpildīta 41 anketa. Pirms anketu izsniegšanas respondentiem tika saņemta LU Ētikas komisijas atļauja pētījumam (skatīt 2. pielikumu), kā arī Ētikas komisijas atļaujas no Y stacionāriem.

Anketas ievaddaļā uzrunāti respondenti un sniegta informācija par anketēšanas veicēju un mērķi, kā arī gala rezultātu izmantošanas skaidrojums. Veicot pētījumu, respondentiem tika izskaidrots, ka tiks ievērota anonimitāte, kā arī iegūtie dati tiks izmantoti vienīgi bakalaura darba ietvaros. Datu analīzē izmantota *Microsoft Word Microsoft Excel 2010* programma (Skatīt 3.pielikumu).

Anketa sastāv no 14 jautājumiem. Anketa ietver šādus jautājumus: motivācija pilnveidoties, māsu kompetence un karjeras izaugsme. Papildus uzdoti arī sociāli demogrāfiskie jautājumi: vecums, dzimums, izglītība un darba stāžs. Anketas beigās autore izsaka pateicību respondentam par piedalīšanos aptaujā (skatīt 1.pielikums).

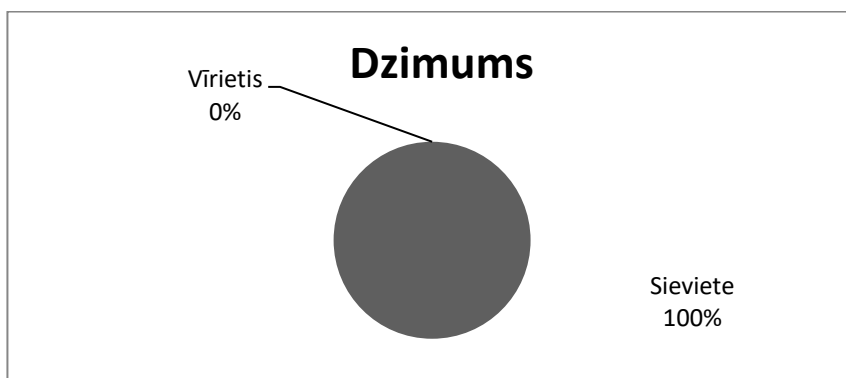
6. Pētījuma darba rezultāti un analīze

Kā jau iepriekšējā nodaļā teikts, respondentu sociāli demogrāfiskā portreta izveidei tika uzdoti vairāki jautājumi. Vispirms tika noskaidrots pētījuma dalībnieku fiziskais vecums. Rezultāti rāda, ka aptaujātie atrodas vecuma grupā no 18 līdz 50 un vairāk gadiem (skat. 1.attēlu). Vismazākais dalībnieku skaits ir vecuma grupā no 18 līdz 25 gadiem - 13% no visiem respondentiem. Pētījuma autore uzskata, ka šajā vecumā vēl ir daudz cilvēku, kuri tikai apgūst izvēlēto pamatspecialitāti, līdz ar to jautājums par tālākizglītību viņiem nav aktuāls. Vislielākais respondentu skaits ir vecuma grupā no 26 līdz 33 gadiem, kad jaunie speciālisti jau ir ieguvuši zināmu profesionālo pieredzi un gatavi tālākizglītības izaicinājumam. Pārējās vecuma grupās respondentu skaita procentuālais sadalījums ir diezgan līdzīgs: attiecīgi 19% (34 līdz 41 gadu veci), 22% (42 līdz 49 gadus veci) un 21% (50 un vairāk gadus veci cilvēki) no kopējā respondentu skaita.

1. attēls. Respondentu sadalījums pēc vecuma

Nākamais jautājums tika uzdots pētījuma dalībnieku dzimuma noskaidrošanai (skat. 2.attēlu). Šajā aspektā rezultāti atklāj Latvijas medicīnas māsu profesionālajai videi raksturīgu situāciju, proti visi aptaujā iesaistītie respondenti bija sievietes.

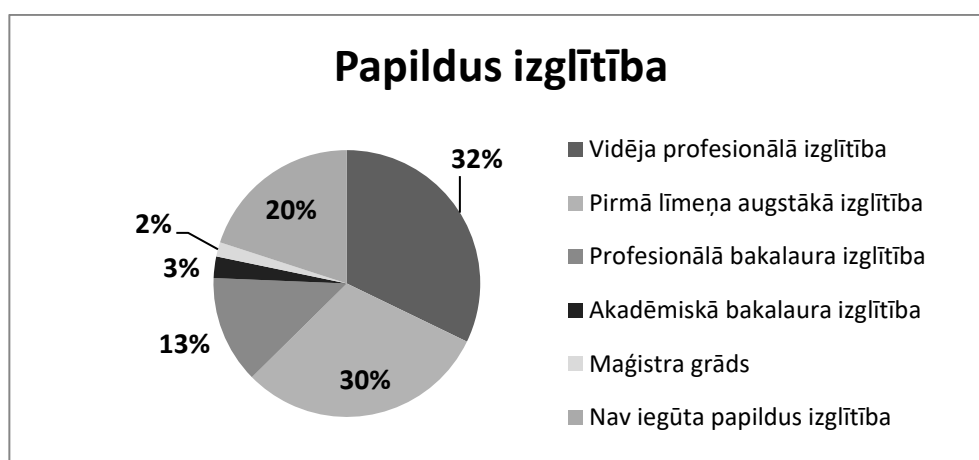
2. attēls. Respondentu sadalījums pēc dzimuma

Ar anketas 3. jautājuma palīdzību darba autore ieguva datus par respondentu izglītību māsas profesijā (skat. 3.attēlu). Kā attēlā redzams, tad 72% pētījuma dalībnieku ir pirmā līmeņa augstākā izglītība, 23% - profesionālā bakalaura izglītība, 2% - akadēmiskā bakalaura izglītība, bet 3% - maģistra grāds. Darba autore domā, ka tieši pirmā līmeņa augstākā izglītība varētu būt kā pamudinājums savas profesionālās kompetences paaugstināšanai un nostiprināšanai.

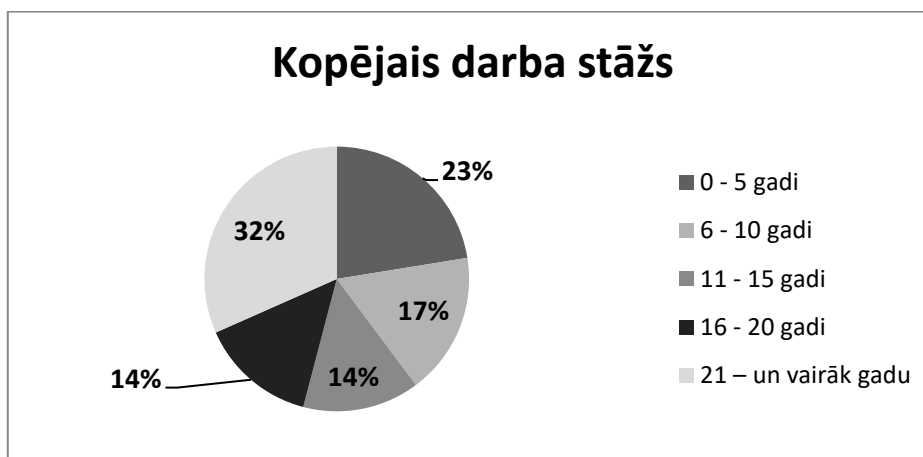
3. attēls. Respondentu izglītība māsas profesijā

Precīzākai kopējās izglītības situācijas noskaidrošanai autore anketā iekļāva jautājumu arī par respondentu papildus izglītību (skat. 4.attēlu). Izrādās, ka 32% respondentu vēl ir arī vidējā profesionālā izglītība, 30% - pirmā līmeņa augstākā izglītība, 13% - profesionālā bakalaura izglītība, 3% - akadēmiskā bakalaura izglītība, 2% - maģistra grāds, bet 20% pētījuma dalībnieku papildus izglītība nav iegūta. Šie rezultāti atklāj, ka kopumā pētījumā iesaistītajām ķirurgijas pamatspecialitātes māsām raksturīga vēlme izglītoties, lai gan papildus iegūtā izglītība, iespējams, saistīta ar citu profesionālās darbības jomu. Darba autore uzskata, ka jebkura papildus iegūtā izglītība paplašina cilvēka redzesloku un palielina viņa profesionālo kapacitāti.

4. attēls. Respondentu papildus izglītība

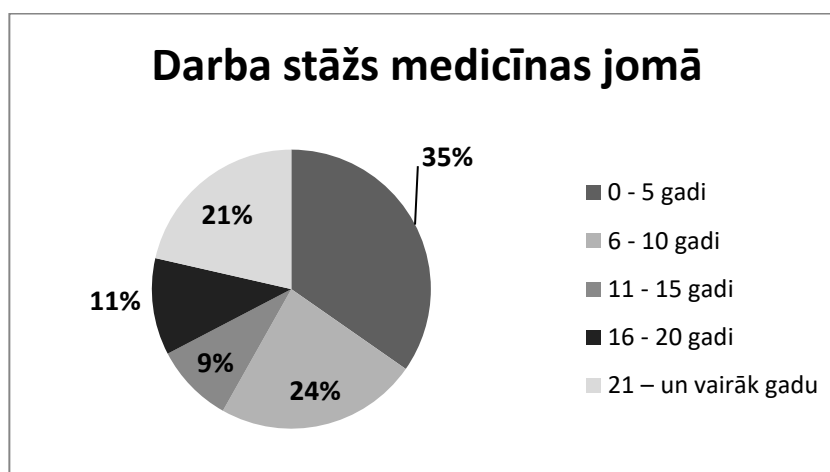
Pēdējais izvēlētais respondentu sociāli demogrāfisko portretu raksturojošais lielums ir kopējais darba stāžs (skat. 5.attēlu). Skatoties šajā aspektā, var secināt, ka visvairāk respondentu (32%) ir ar ievērojamu darba stāžu - vismaz 21 vai vairāk gadu, kā arī iesācēji (23%), kas tikko uzsāk savas darba gaitas un pagaidām nav nostrādājuši vairāk par 5 gadiem. Pārējās darba stāža sadaļās respondentu procentuālais sadalījums ir diezgan līdzīgs: 6 līdz 10 gadus ir nostrādājuši 17% respondentu, bet gan 11 līdz 15 gadus, gan 16 līdz 20 gadus – 14% respondentu.

5.attēls. Respondentu kopējais darba stāžs

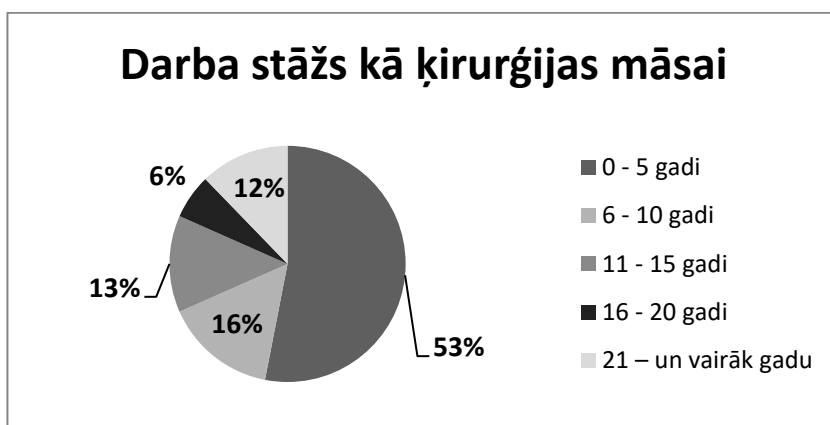
Pārējie anketas jautājumi attiecināmi uz ķirurģijas pamatspecialitātes māsu motivāciju pilnveidoties, māsu kompetenci un karjeras izaugsmi.

Viens no karjeras izaugsmes aspektiem ir saistīts ar nostrādātajiem darba gadiem konkrētajā profesionālās darbības jomā. Apkopojot anketas 6. jautājuma atbildes (skat. 6.attēlu), pētījuma autore secina, ka 35% respondentu darba stāžs medicīnas jomā ir ne vairāk kā 5 gadi, nākamā procentuāli lielākā respondentu grupa (24% respondentu) medicīnā strādā 6 līdz 10 gadus. Darba stāžs 11 – 15 gadi medicīnas jomā ir tikai 9% respondentu, 16 – 20 gadi 11% respondentu, bet vairāk kā 21 gadu šajā jomā strādā 21% aptaujāto. Tātad lielākajai daļai pētījuma dalībnieku ir vai nu salīdzinoši neliels (ne vairāk kā 10 gadu darba pieredze) vai arī vērā ņemams (vismaz 21 gads) darba stāžs medicīnas jomā.

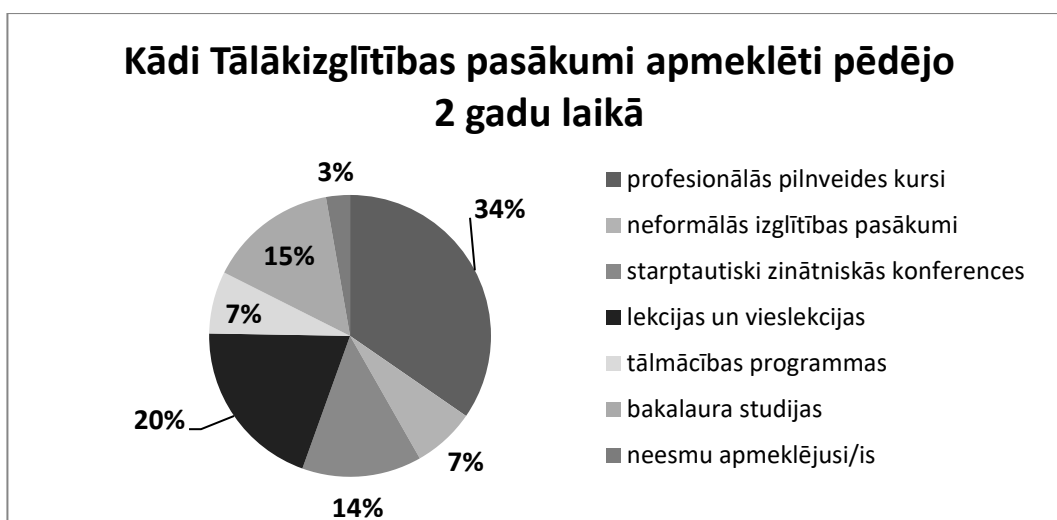
6.attēls. Respondentu darba stāžs medicīnas jomā

Tā kā pētījuma mērķis bija noskaidrot ķirurģijas pamatspecialitātes māsu motivāciju tālākizglītībai, tad darba autore vēlējās noskaidrot arī respondentu darba pieredzi tieši ķirurģijas jomā. Apkopojot iegūtās atbildes (skat. 7.attēlu), var secināt, ka vairāk kā pusei (53%) pētījuma dalībnieku pieredze ķirurģijas jomā nepārsniedz 5 gadus. Tikai 6% respondentu ir 16 – 20 gadu darba stāžs, 12% - vismaz 21 gada pieredze, bet 6 – 10 gadi un 11 – 15 gadi attiecīgi 16% un 13% aptaujāto profesionāļu.

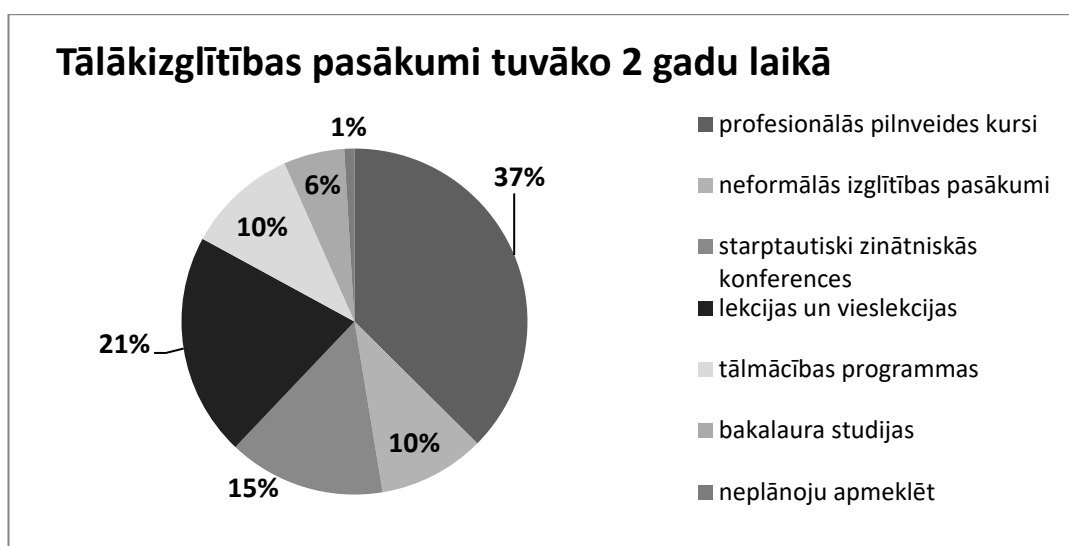
7.attēls. Respondentu darba stāžs kā ķirurģijas mācai

Motivācija tālākizglītībai noteikti izpaužas kā regulāra dažādu profesionālās tālākizglītības pasākumu apmeklēšana. Pētījuma autore uzdeva jautājumu, lai noskaidrotu respondentu aktivitātes šajā jomā. No iegūtajām atbildēm (skat. 8 attēlu) var secināt, ka vispopulārākā tālākizglītības aktivitāte respondentu vidū ir profesionālās pilnveides kursi, kurus pēdējo 2 gadu laikā apmeklējuši 34% aptaujāto, tiem seko dažādas lekcijas un vieslekcijas, kurās piedalījušies 20% pētījuma dalībnieku. 15% aptaujāto respondentu apmeklējuši bakalaura studijas un 3% no respondentiem nav apmeklējuši tālākizglītības pasākumus/programmas pēdējo divu gadu laikā

8.attēls. Tālākizglītības pasākumu apmeklēšana pēdējo 2 gadu laikā

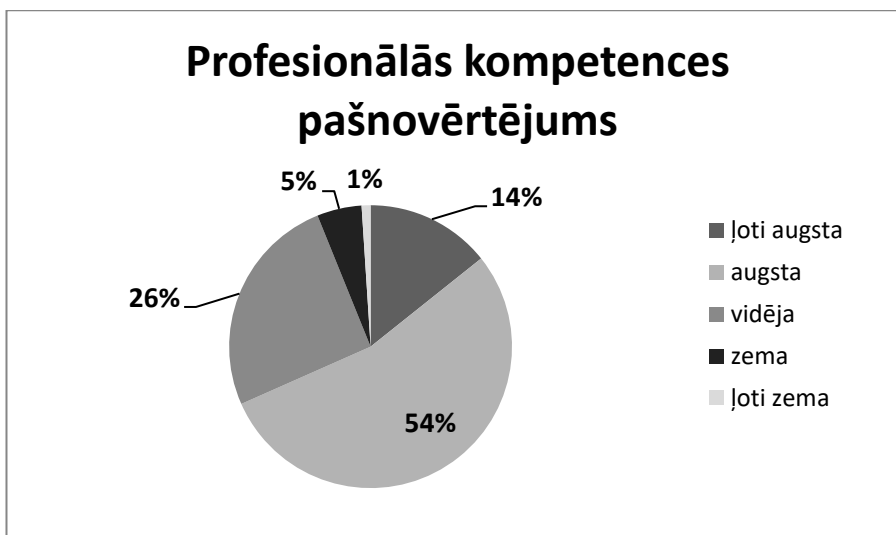
Tāpat pētījuma autore centās noskaidrot respondentu nākotnes izglītības ieceres tuvākajiem 2 darba gadiem. Arī šajā aspektā respondentu atbildes sadalās līdzīgi jau iepriekš analizētajai pēdējo 2 gadu izglītošanās pieredzei (skat. 9.attēlu). Vispopulārākie ir profesionālās pilnveides kursi, ko plāno apmeklēt 37% respondentu, tiem seko lekcijas un vieslekcijas, kuras atzīmējis 21% respondentu. 15% ķirurģijas māsu iecerējušas piedalīties starptautiski zinātniskās konferencēs, 10% - neformālās izglītības pasākumos, vēl 10% izmantos tālmācības programmas, 6% studēs bakalaura programmā un tikai 1% aptaujāto norāda, ka izglītoties tuvākajā laikā neplāno. Rezultāti norāda, ka māsas ir motivētas sevi pilnveidot un paaugstināt savu kompetenci.

9.attēls. Tālākizglītības pasākumu apmeklēšanas ieceres tuvāko 2 gadu laikā

Turpmākie anketas jautājumi atklāj ķirurģijas pamatspecialitātes māsu profesionālo kompetenci un tās paaugstināšanu ietekmējošos faktorus.

Apkopotie rezultāti rāda, ka lielākā daļa ķirurģijas pamatspecialitātes māsu savu profesionālo kompetenci novērtē kā ļoti augstu (14% respondentu) vai augstu (54% respondentu). 26% pētījuma dalībnieku uzskata, ka viņu profesionālā kompetence ir vidēja, 5% to vērtē kā zemu, bet 1% pat kā ļoti zemu (skat. 10. attēlu). Zemo un ļoti zemo profesionālās kompetences pašnovērtējumu darba autore skaidro ar konkrētā respondenta darba situācijas subjektīvo uztveri vai kādām situatīvām profesionālām grūtībām, jo katra ķirurģijas pamatspecialitātes māsa ir ieguvusi darbam nepieciešamo izglītību.

10.attēls. Ķirurģijas pamatspecialitātes māsu profesionālās kompetences pašnovērtējums.

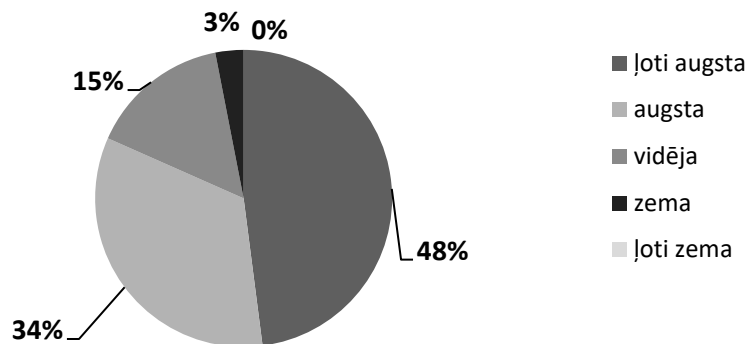
Par māsu motivāciju pilnveidot savu profesionālo kompetenci saņemtas ļoti pārliecinošas atbildes (skat. 11.attēlu). Apkopotie rezultāti rāda, ka 35% respondentu ir ļoti augsta, bet 49% - augsta gatavība profesionāli pilnveidoties. 11% savu profesionālās kompetences pilnveides motivāciju vērtē kā vidēju, 3% kā zemu un 2% - kā ļoti zemu. Tātad lielākā daļa ķirurģijas pamatspecialitātes māsu ir gatavas tālākizglītibai, tomēr atsevišķas māsas šādu iespēju noraida.

11.attēls. Ķirurģijas pamatspecialitātes māsu motivācija profesionālās kompetences pilnveidei.

Respondentu personīgais vērtējums novērtējot savas profesionālās karjeras izaugsmei uzskatāmi redzams 12.attēlā. Šajā jautājumā sniegtās atbildes apliecina, ka māsām profesionālās karjeras izaugsme šķiet būtiska: ļoti augstu tās novērtējumu dod 48% respondentu, bet augstu - 34% respondentu. Personīgi mazāk šajā aspektā ir ieinteresēti 15% aptaujāto māsu, jo dod vidēju profesionālās karjeras izaugsmes vērtējumu, bet zemu un ļoti zemu vērtējumu sniedz attiecīgi 3% un 2% pētījuma dalībnieku.

Ķirurgijas pamatspecialitātes māsu profesionālās karjeras izaugsmes personīgais novērtējums

12.attēls. Ķirurgijas pamatspecialitātes māsu profesionālās karjeras izaugsmes personīgais novērtējums.

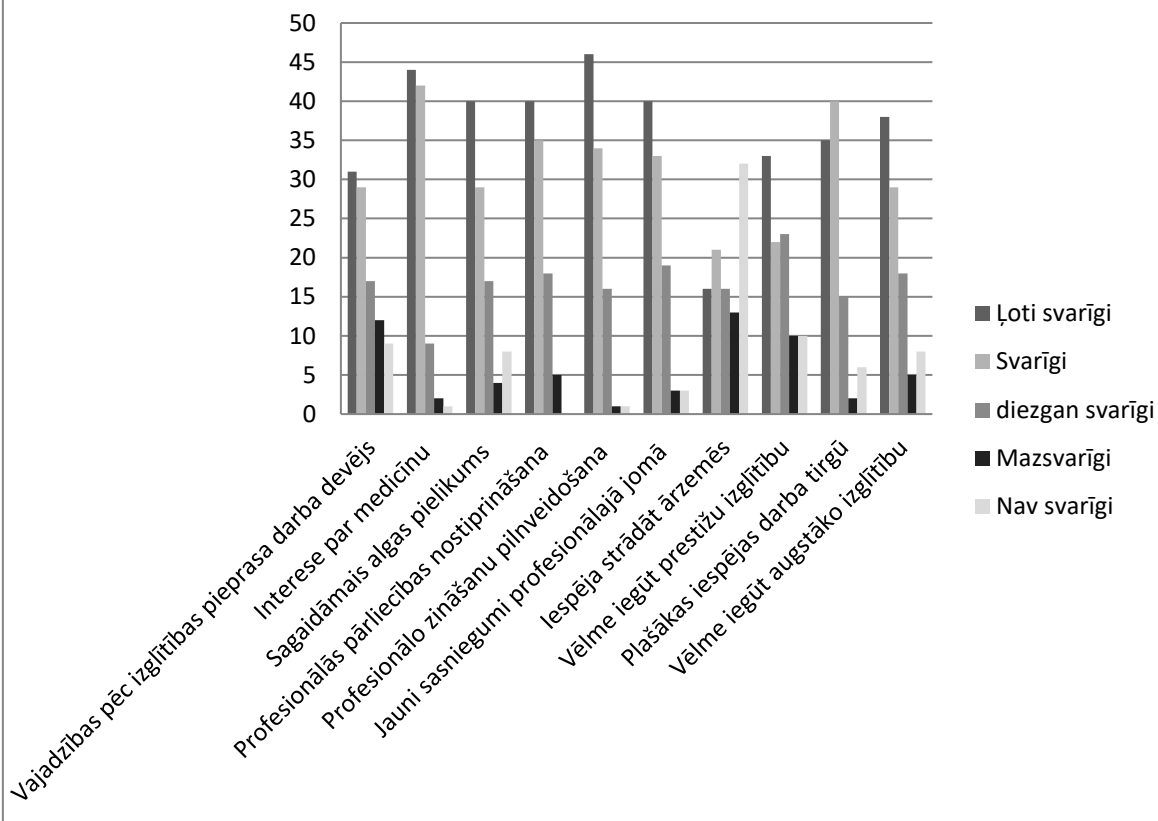
Anketas beigās tika uzdots jautājums, lai noskaidrotu konkrētus motivatorus tālākizglītības pasākumu apmeklēšanai (skat. 13.attēlu). Apkopotie rezultāti rāda, ka par vissvarīgāko motivatoru respondenti uzskata interesi par medicīnu (tā domā 16% aptaujāto), kā nākamie 2 svarīgākie motivatori tiek minēti profesionālo zināšanu pilnveidošana un vajadzība pēc izglītības kā darba devēja izvirzīta prasība (14% aptaujāto). Vienlīdz svarīgi motivatori ir 11% respondentu, gan profesionālās pārlicības nostiprināšana, gan plašākas iespējas darba tirgū – 10% respondentu. 8% respondentu motivē jauni sasniegumi profesionālajā jomā, 6% vienlīdz gan iespēja strādāt ārzemēs, gan vēlme iegūt augstāko izglītību, bet 4% - vēlme iegūt prestižu izglītību.

13. attēls. Ķirurģijas pamatspecialitātes māsu tālākizglītības pasākumu apmeklēšanas motivatori

Konkrēto iekšējo un ārējo motīvu svarīguma novērtējums tālākizglītībai tika veikts 5 punktu sistēmā (skat. 14.attēlu). Kā redzams, visaugstāko vērtējumu respondenti devuši profesionālo zināšanu pilnveidošanas motivatoram, kam seko interese par medicīnu, algas pielikums, profesionālās pārliecības nostiprināšana, jauni sasniegumi profesionālajā jomā, vēlme iegūt augstāko izglītību, plašākas iespējas darba tirgū, vēlme iegūt prestižu izglītību, darba devēja izvirzītās prasības, kā arī iespējas strādāt ārzemēs.

**Novērtējiet, lūdzu, cik svarīgi Jums ir minētie
motīvi tālākizglītoties!
(novērtējiet savu atbildi 5 punktu sistēmā, kur
5 punkti atbilst vērtējumam ļoti svarīgi un 1
punkts – nav svarīgi)**

14.attēls. Ķirurgijas māsu svarīgākie motīvi tālākizglītoties.

Secinājumi

Empīriskā pētījuma rezultātā darba autore izdarīja vairākus secinājumus.

1. Par svarīgākajiem motivatoriem tālākizglītībai ķirurģijas pamatspecialitātes māsas uzskata profesionālo zināšanu pilnveidošanu, interese par medicīnu, algas pielikums, profesionālās pārliecības nostiprināšana.
2. Pētījuma hipotēze, ka **galvenā ķirurģijas pamatspecialitātes māsu motivācija tālākizglītībai ir pilnveidot savu profesionālo kompetenci un nodrošināt karjeras izaugsmi** ir apstiprinājusies, jo šie motīvi augstu tika vērtēti jautājumos par tālākizglītības motīviem kopumā un jautājumos par respondentu individuālo izvēli.
3. Ķirurģijas aprūpes māsas valsts augstskolās un stacionāros ir galvenokārt sievietes. Būtiski atšķiras ķirurģijas māsu vecums, izglītības pakāpe un darba stāžs.
4. Par svarīgākajiem motīviem apmeklēt tālākizglītības pasākumus un programmas respondenti uzskata interesi par medicīnu, profesionālo zināšanu pilnveidošana un vajadzību pēc izglītības kā darba devēja izvirzīta prasība.
5. Apkopojot pētījuma rezultātus, autore secina, ka ķirurģijas aprūpes māsām raksturīga vēlme izglītoties, kas attēlojās jautājuma par papildus izglītību.
6. Pētījuma rezultāti rāda, ka ķirurģijas aprūpes māsām ir augsta gatavība pilnveidot savu profesionālo kompetenci, kas nozīme, ka mūsdienu ekonomiskajā situācijā varam sagaidīt profesionālu medicīnas personālu.

Darba mērķis ir sasniegts un ir noskaidrots, kā motivētas ķirurģijas māsas ir gatavas tālākizglītoties un pilnveidot savu profesionālo kompetenci, lai no māsām iesācējām kļūtu par māsām ekspertēm.

Izmantotā literatūra un avoti

1. **Blūma, D.** Izglītība un profesionāla izglītība nākotnei 21.gs. kontekstā Latvijā un ES. *Latvijas Universitāte*, 2012. Pieejams:
<http://profizgl.lu.lv/mod/book/view.php?id=23286&chapterid=7071>
[aplūkots 15.12.2018].
2. Latvijas māsu, vecmāšu un ārstu palīgu kongresa rīcības komiteja. *Tēžu krājums*. 4. Latvijas māsu, vecmāšu un ārstu palīgu kongress. Rīga:2017.15. lpp.
3. **Bēta, G.** Māsa kā sabiedrības veselības politikas īstenošanas loceklis [tiešsaiste] – [atsauce 15.12.2018]. Pieejams internetā:
https://www.researchgate.net/profile/Gunta_Beta/publication/277884851_The_Nurse_as_a_Member_Responsibile_for_Implementing_the_Community_Health_Politics/links/57fb8fba08ae91deaa685444/The-Nurse-as-a-Member-Responsibile-for-Implementing-the-Community-Health-Politics.pdf
4. **Pozņaka, A.** Interno aprūpes māsu motivācija profesionālai tālākizglītībai: bakalaura darbs. LU Medicīnas fakultāte. Rīga: Latvijas Universitāte. 2014.
5. *Par termina kompetence izpratni un lietošanu latviešu valodā*. MK noteikumi Nr. 405 3.5. un 11.p., 29.09.2009, Rīga: Ministru kabinets [atsauce 16.04.2019]. Pieejams:
<https://likumi.lv/doc.php?id=203798>
6. **Valsts izglītības satura centrs**. Ceļā uz kompetenču pieeju mācībām. *Tagad*, 2016, 30. novembris. Pieejams:
[https://www.izm.gov.lv/images/izglitiba_visp/Konferences_Tagad/VISC -
_Ce%C4%BC%C4%81_uz_kompeten%C4%8Du_pieeju_m%C4%81c%C4%ABb%C4%81m.pdf](https://www.izm.gov.lv/images/izglitiba_visp/Konferences_Tagad/VISC_-_Ce%C4%BC%C4%81_uz_kompeten%C4%8Du_pieeju_m%C4%81c%C4%ABb%C4%81m.pdf) [aplūkots 15.03.2019.].
7. **Boitmane, I.** *Personāla atlase un novērtēšana*. Rīga: SIA “Lietišķās informācijas dienests,2006,2008. 21lpp.
8. **Miķelsone, M., Reinigere, R., Dreimane, S.**, Medicīnas māsas profesionālās kompetences kompetentu pašnovērtējums veidojot pozitīvu veselības aprūpes vidi. Nurses’Professional Competence Components Self- assessment in Building a Positive Health Care Environment, *Proceedings of the International Scientific Conference*. Volume III, May 27th-28th, 2016.486-498.Pieejams:
journals.ru.lv/index.php/SIE/article/download/1471/1842.
9. Tālākizglītība māsām [tiešsaiste] [atsauce 19.05.2019] Pieejams:
https://talakizglitiba.lv/sites/default/userfiles/Kirurgijas_aprupes_masa_Standarts.pdf

10. Tālākizglītība māsām [tiešsaiste] [atsauce 12.05.2019] Pieejams:
<https://talakizglitiba.lv/programmas/masas-pamatspecialitates-un-papildspecialitates-iegusana/kirurgiskas-aprupes-masas-pamats>
11. **Strode, I.**, *Pēcoperācijas sāpju aprūpe māsu praksē Latvijā: Promocijas darbs*. Rīga: RSU veselības aprūpe, 2013. 45.lpp.
12. Patricia Benners novice to expert [tiešsaiste]. The major concepts, September 2015- [atsauce 23.12.2018].
Pieejams: <http://psbennersnsgtheory.blogspot.com/2015/09/the-major-concepts.html>
13. **Šiliņa, M., Dupure, I.** *Pacientu izglītošana - māsas kompetence*. Rīga: Nacionālais apgāds, 2009. 9.-17.lpp.
14. **Kluwer, W.** *Novice to Expert*. The American Journal of Nursing, 2012, 23. maijs, 402.lpp. Pieejams:
<https://www.medicalcenter.virginia.edu/therapy-services/3%20-%20Benner%20-%20Novice%20to%20Expert-1.pdf>
15. **Puķīte, M.** *Medicīnas studentu pedagoģiskās kompetences veidošanās studiju procesā: Promocijas darbs*. Rīga: LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte, 2012. 115. lpp.
16. **Alligood, R. M.** *Nursing Theorists and their work*. United States of America, 2014. 120.-126.lpp.
17. **Renģe, V.** *Mūsdienu organizāciju psiholoģija*. Rīga: Apgādes Zvaigzne ABC, 2007. 30 lpp.
18. **Baldunčiks, J., Pokrotiece, K.**, *Svešvārdu vārdnīca*. Rīga: Jumava, 1999. 501 lpp.
19. **Motivācija – raksturojums un teorijas** [tiešsaiste] [atsauce – 19.05.2019] Pieejams:
<http://3ac.lv/2015/dazadi/motivacija-raksturojums-un-teorijas>
20. **Mārtinsone, K., Miltuze A.** *Kolektīvā monogrāfija Psiholoģija 1*. Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC, 2015. 201- 204 lpp.
21. **Krasnā, A., Lilienfelde, A.**, Es spēšu! Vai es spēšu? Pašmotivācija. *Psiholoģijas Pasaule*, 2010, Nr. 3, 28lpp.
22. **Vorončuka, I.** *Personāla vadība*. Rīga: Latvijas Universitāte, 2009. 320-333lpp.
23. **Nirmeiers, R., Zeiferts, M.** *Motivācija*. Rīga: BALTA eko, 2006. 13-14lpp.
24. **Mārtinsone, K., Miltuze A.** *Kolektīvā monogrāfija Psiholoģija 3*. Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC, 2015. 84 – 85 lpp.
25. **Pavāre, L.** Kā noturēt labu darbinieku. *Latvijas Vēstnesis*, 2019, Nr.15
26. **Felzers, G.** *Motivēšanas veidi*. Faktori, kas ļauj gūt panākumus psiholoģijas atziņas praksē. Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC, 2006. 15lpp.

27. **Latvijas Universitātes raksti 810. Sējums/** Galv. red. Ph. D. prof. I. Austers. Rīga: Latvijas Universitāte Akadēmiskais apgāds, 2016. 96lpp.
28. **Praude, V.** *Menedžments 2.grāmata*. Rīga: SIA "Burtene" 2012. 100 lpp.
29. **Šteinberga, A.** *Pedagoģiskā psiholoģija*. Rīga: "Izdevniecība Raka" 2013. 43lpp.
30. Motivation Theory Alderfer [tiešsaiste] [atsauce 12.04.2019] Pieejams: <https://www.yourcoach.be/en/employee-motivation-theories/erg-motivation-theory-alderfer.php>
31. **Heckhausen, H.** *Motivation and Action*. Springer - Verlag Berlin Heidelberg, 1991. Pieejams: https://books.google.lv/books?id=i42tBgAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=inauthor:%22Heinz+Heckhausen%22&hl=lv&sa=X&ved=0ahUKEwiOgfW8nIbgAhWB_iwKH_Y6oDDQQ6AEILzAB#v=onepage&q&f=false.
32. **Svence, G.** *Pieaugušo Psiholoģija: Personības brieduma perioda attīstības akcenti un profesionāla motivācija*. Rīga: Raka, 2003. 107. lpp.
33. **Хекхаузен Х.** *Мотивация и деятельность*. Питер, 2003. 379-380 лпп.
34. **Borns, L. E., Ruso, N.** *Psiholoģija*. Izturēšanās un tās konteksts 3. daļa. Rīga: "Izdevniecība Raka" 2001. 39 lpp.
35. Izglītības likums, Latvijas Republikas likums, pieņemts 29.10.1998. stājies spēkā 01.06.1996 Latvijas Vēstnesis, 343/344 (1404/1405), 17.11.1998.
36. Nacionāla izglītības iespēju datu bāze [tiešsaiste] – [atsauce 24.03.2019] Pieejams: http://www.niid.lv/niid_search?qy=&level_1=&subject_2=723&level_2=801&page=1
37. *Kārtība, kādā izsniedzami profesionālās pilnveides un profesionālās ievirzes izglītību apliecinājoši dokumenti*. MK noteikumi Nr. 902, 29.11.2005. Rīga: Ministru kabinets [atsauce 23.03.2019] pieejams: <http://www.likumi.lv>
38. Latvijas māsu asociācija [tiešsaiste] – [atsauce 28.03.2019] pieejams: <http://www.masuasociacija.lv/talakizglitiba/talakizglitibas-pieskirsanas-kartiba/>

Pielikumi

Anketa

Aicinām Jūs piedalīties Zanes Oliņas veiktā pētījumā par Ķirurģijas pamatspecialitātes māsu motivāciju tālākizglītībai, aizpildot anonīmu pētījuma anketu. Anketas aizpildīšana Jums aizņems aptuveni 7 minūtes.

Pētījuma mērķis ir noskaidrot galvenās ķirurģijas pamatspecialitātes māsu motivāciju tālākizglītībai. Anketa ir anonīma, dati tiks izmantoti tikai apkopotā veidā pētījuma mērķa sasniegšanai.

Pētījums ir apstiprināts Latvijas Universitātes ētikas komisijā. Ja Jums rodas jautājumi par šo pētījumu, varat sazināties ar anketas autori Zani Oliņu par norādīto e-pasta adresi: zaneraudzina@inbox.lv

Paldies par Jūsu līdzdalību aptaujā!

1. Kāds ir Jūsu vecums?

- 18 līdz 25 gadi
- 26 līdz 33 gadi
- 34 līdz 41 gadi
- 42 līdz 49 gadi
- 50 un vairāk

2. Kāds ir Jūsu dzimums?

- Sieviete
- Vīrietis

3. Kāda ir Jūsu izglītība māsas profesijā?

- Pirmā līmeņa augstākā izglītība
- Profesionālā bakalaura izglītība
- Akadēmiskā bakalaura izglītība
- Maģistra grāds

4. Kāda Jums ir iegūta papildus izglītība?

(iespējami vairāki atbilžu varianti)

- Vidēja profesionālā izglītība
- Pirmā līmeņa augstākā izglītība
- Profesionālā bakalaura izglītība
- Akadēmiskā bakalaura izglītība
- Maģistra grāds
- Nav iegūta papildus izglītība

5. Jūsu kopējais darba stāžs?

- 0 - 5 gadi
- 6 - 10 gadi
- 11 - 15 gadi
- 16 - 20 gadi
- 21 – un vairāk gadu

6. Jūsu darba stāžs medicīnas jomā?

- 0 – 5 gadi
- 6 - 10 gadi
- 11 - 15 gadi
- 16 - 20 gadi
- 21 – un vairāk gadu

7. Jūsu darba stāžs kā ķirurgijas māšai?

- 0 - 5 gadi
- 6 - 10 gadi
- 11 - 15 gadi
- 16 - 20 gadi
- 21 – un vairāk gadu

8. Kādus tālākizglītības programmas/pasākumus Jūs esat apmeklējusi/is pēdējo 2 gadu laikā?

(Iespējami vairāki atbilžu varianti)

- profesionālās pilnveides kursi
- neformālās izglītības pasākumi
- starptautiski zinātniskās konferences
- lekcijas un vieslekcijas
- tālmācības programmas
- bakalaura studijas
- neesmu apmeklējusi/is

9. Kādus tālākizglītības programmas/pasākumus Jūs plānojat apmeklēt tuvāko 2 gadu laikā?

(Iespējami vairāki atbilžu varianti)

- profesionālās pilnveides kursi
- neformālās izglītības pasākumi
- starptautiski zinātniskās konferences
- lekcijas un vieslekcijas
- tālmācības programmas
- bakalaura studijas
- neplānoju apmeklēt

10. Novērtējiet, lūdzu, savu profesionālo kompetenci ķirurgijas māsu pamatspecialitātē!

(apvelkot ar apli, novērtējiet savu atbildi 5 punktu sistēmā, kur 5 punkti atbilst vērtējumam ļoti augsta profesionālā kompetence un 1 punkts - ļoti zema profesionālā kompetence)

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---

11. Novērtējiet, lūdzu, savu motivāciju pilnveidot profesionālo kompetenci ķirurgijas māsu pamatspecialitātē!

(apvelkot ar apli, novērtējiet savu atbildi 5 punktu sistēmā, kur 5 punkti atbilst vērtējumam ļoti augsta motivācija un 1 punkts - ļoti zema motivācija)

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---

12. Novērtējiet, lūdzu, cik svarīga Jums personīgi ir Jūsu profesionālās karjeras izaugsme!

(apvelkot ar apli, novērtējiet savu atbildi 5 punktu sistēmā, kur 5 punkti atbilst vērtējumam ļoti svarīga un 1 punkts – nav svarīga)

5	4	3	2	1
---	---	---	---	---

13. Kas Jūs motivē apmeklēt tālākizglītības programmas/ pasākumus?

(iespējami vairāki atbilžu varianti)

- vajadzība pēc izglītības - pieprasa darba devējs
- interese par medicīnu
- sagaidāmais algas pielikums
- profesionālās pārliecības nostiprināšana
- profesionālo zināšanu pilnveidošana
- jauni sasniegumi profesionālajā jomā
- iespēja strādāt ārzemēs
- vēlme iegūt prestižu izglītību
- plašākas iespējas darba tirgū
- vēlme iegūt augstāko izglītību
- neviens no šiem motīviem

14. Novērtējiet, lūdzu, cik svarīgi Jums ir minētie motīvi tālākizglītoties!

(apvelkot ar apli, novērtējiet savu atbildi 5 punktu sistēmā, kur 5 punkti atbilst vērtējumam ļoti svarīgi un 1 punkts – nav svarīgi)

Vajadzība pēc izglītības - pieprasa darba devējs	5	4	3	2	1
Interese par medicīnu	5	4	3	2	1
Sagaidāmais algas pielikums	5	4	3	2	1
Profesionālās pārliecības nostiprināšana	5	4	3	2	1
Profesionālo zināšanu pilnveidošana	5	4	3	2	1
Jauni sasniegumi profesionālajā jomā	5	4	3	2	1
Iespēja strādāt ārzemēs	5	4	3	2	1
Vēlme iegūt prestižu izglītību	5	4	3	2	1
Plašākas iespējas darba tirgū	5	4	3	2	1
Vēlme iegūt augstāko izglītību	5	4	3	2	1

2.pielikums

X klīnikas
vadītājam

Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātes
Profesionālā augstākās izglītības bakalaura
studiju programmas „Māszinības” studenta
Zane Oliņa

iesniegums

Lūdzu atļaut veikt bakalaura darba pētījumu ”Ķirurģijas pamatspecialitātes māsu motivācija tālākizglītībai” Jūsu vadītajā klīnikā laika periodā no 4.03.2019 līdz 4.05.2019. Iegūtie dati būs anonīmi, konfidenciāli un tiks izmantoti tikai manā bakalaura darbā. Iesniegumam pievienoju aptaujas anketu respondentiem.

Diena, mēnesis, gads

PARAKSTS

Rezultātu kopsavilkums

1. Kāds ir Jūsu vecums?		
	Kopā aptaujami	Atbildes procentuāli
18 līdz 25 gadi	13	13%
26 līdz 33 gadi	24	24%
34 līdz 41 gadi	19	19%
42 līdz 49 gadi	21	21%
50 un vairāk	21	21%
KOPĀ	98	100%
2. Kāds ir Jūsu dzimums		
Sieviete	98	100%
Vīrietis	0	0%
KOPĀ	98	
3. Kāda ir Jūsu izglītība māsas profesijā?		
Pirmā līmeņa augstākā izglītība	71	72%
Profesionālā bakalaura izglītība	22	22%
Akadēmiskā bakalaura izglītība	2	2%
Maģistra grāds	3	3%
KOPĀ	98	100%
4. Kāda Jums ir iegūta papildus izglītība?		
Vidēja profesionālā izglītība	37	32%
Pirmā līmeņa augstākā izglītība	35	30%
Profesionālā bakalaura izglītība	15	13%
Akadēmiskā bakalaura izglītība	3	3%
Maģistra grāds	2	2%
Nav iegūta papildus izglītība	23	20%
KOPĀ	115	100%
5. Jūsu kopējais darba stāžs?		
0 - 5 gadi	22	22%
6 - 10 gadi	17	17%
11 - 15 gadi	14	14%
16 - 20 gadi	14	14%
21 – un vairāk gadu	31	32%
KOPĀ	98	100%
6. Jūsu darba stāžs medicīnas jomā?		
0 - 5 gadi	34	35%
6 - 10 gadi	23	23%
11 - 15 gadi	9	9%
16 - 20 gadi	11	11%
21 – un vairāk gadu	21	21%
KOPĀ	98	100%

7. Jūsu darba stāžs kā ķirurgijas māšai?		
0 - 5 gadi	52	53%
6 - 10 gadi	15	15%
11 - 15 gadi	13	13%
16 - 20 gadi	6	6%
21 – un vairāk gadu	12	12%
KOPĀ	98	100%
8. Kādus tālākizglītības programmas/pasākumus Jūs esat apmeklējusi/is pēdējo 2 gadu laikā?		
profesionālās pilnveides kursi	63	35%
neformālās izglītības pasākumi	13	7%
starptautiski zinātniskās konferences	25	14%
lekcijas un vieslekcijas	36	20%
tālmācības programmas	13	7%
bakalaura studijas	27	15%
neesmu apmeklējusi/is	5	3%
KOPĀ	182	100%
9. Kādus tālākizglītības programmas/pasākumus Jūs plānojat apmeklēt tuvāko 2 gadu laikā?		
profesionālās pilnveides kursi	79	37%
neformālās izglītības pasākumi	21	10%
starptautiski zinātniskās konferences	31	15%
lekcijas un vieslekcijas	44	21%
tālmācības programmas	22	10%
bakalaura studijas	12	6%
neplānoju apmeklēt	2	1%
KOPĀ	211	100%
10. Novērtējiet, lūdzu, savu profesionālo kompetenci ķirurgijas māsu pamatspecialitātē! (novērtējiet savu atbildi 5 punktu sistēmā, kur 5 punkti atbilst vērtējumam ļoti augsta profesionālā kompetence un 1 punkts - ļoti zema profesionālā kompetence)		
ļoti augsta	14	14%
augsta	53	54%
vidēja	25	26%
zema	5	5%
ļoti zema	1	1%
KOPĀ	98	100%

11. Novērtējiet, lūdzu, savu motivāciju pilnveidot profesionālo kompetenci ķirurģijas māsu pamatspecialitātē!(novērtējiet savu atbildi 5 punktu sistēmā, kur 5 punkti atbilst vērtējumam ļoti augsta motivācija un 1 punkts - ļoti zema motivācija)		
ļoti augsta	34	35%
augsta	48	49%
vidēja	11	11%
zema	3	3%
ļoti zema	2	2%
KOPĀ	98	100%

2. Novērtējiet, lūdzu, cik svarīga Jums personīgi ir Jūsu profesionālās karjeras izaugsme! (novērtējiet savu atbildi 5 punktu sistēmā, kur 5 punkti atbilst vērtējumam ļoti svarīga un 1 punkts – nav svarīga)		
ļoti augsta	47	48%
augsta	33	34%
vidēja	15	15%
zema	3	3%
ļoti zema	0	0%
KOPĀ	98	100%

13. Kas Jūs motivē apmeklēt tālākizglītības programmas/ pasākumus?		
vajadzība pēc izglītības -- pieprasa darba devējs	51	14%
interese par medicīnu	59	16%
sagaidāmais algas pielikums	41	11%
profesionālās pārlicības nostiprināšana	38	10%
profesionālo zināšanu pilnveidošana	53	14%
jauni sasniegumi profesionālajā jomā	31	8%
iespēja strādāt ārzemēs	21	6%
vēlme iegūt prestižu izglītību	15	4%
plašākas iespējas darba tirgū	36	10%
vēlme iegūt augstāko izglītību	22	6%
neviens no šiem motīviem	1	0%
KOPĀ	368	100%

14. Novērtējiet, lūdzu, cik svarīgi Jums ir minētie motīvi tālākizglītoties! (novērtējiet savu atbildi 5 punktu sistēmā, kur 5 punkti atbilst vērtējumam ļoti svarīgi un 1 punkts – nav svarīgi)		
Vajadzības pēc izglītības pieprasa darba devējs		

Ļoti svarīgi	31	32%
Svarīgi	29	30%
diezgan svarīgi	17	17%
Mazsvarīgi	12	12%
Nav svarīgi	9	9%
KOPĀ	98	100%
Interese par medicīnu		
Ļoti svarīgi	44	45%
Svarīgi	42	43%
diezgan svarīgi	9	9%
Mazsvarīgi	2	2%
Nav svarīgi	1	1%
KOPĀ	98	100%
Sagaidāmais algas pielikums		
Ļoti svarīgi	40	41%
Svarīgi	29	30%
diezgan svarīgi	17	17%
Mazsvarīgi	4	4%
Nav svarīgi	8	8%
KOPĀ	98	100%
Profesionālās pārliecības nostiprināšana		
Ļoti svarīgi	40	41%
Svarīgi	35	36%
diezgan svarīgi	18	18%
Mazsvarīgi	5	5%
Nav svarīgi	0	0%
KOPĀ	98	100%
Profesionālo zināšanu pilnveidošana		
Ļoti svarīgi	46	47%
Svarīgi	34	35%
diezgan svarīgi	16	16%
Mazsvarīgi	1	1%
Nav svarīgi	1	1%
KOPĀ	98	100%
Jauni sasniegumi profesionālajā jomā		

Ļoti svarīgi	40	41%
Svarīgi	33	34%
diezgan svarīgi	19	19%
Mazsvarīgi	3	3%
Nav svarīgi	3	3%
KOPĀ	98	100%
Iespēja strādāt ārzemēs		
Ļoti svarīgi	16	16%
Svarīgi	21	21%
diezgan svarīgi	16	16%
Mazsvarīgi	13	13%
Nav svarīgi	32	33%
KOPĀ	98	100%
Vēlme iegūt prestižu izglītību		
Ļoti svarīgi	33	34%
Svarīgi	22	22%
diezgan svarīgi	23	23%
Mazsvarīgi	10	10%
Nav svarīgi	10	10%
KOPĀ	98	100%
Plašākas iespējas darba tirgū		
Ļoti svarīgi	35	36%
Svarīgi	40	41%
diezgan svarīgi	15	15%
Mazsvarīgi	2	2%
Nav svarīgi	6	6%
KOPĀ	98	100%
Vēlme iegūt augstāko izglītību		
Ļoti svarīgi	38	39%
Svarīgi	29	30%
diezgan svarīgi	18	18%
Mazsvarīgi	5	5%
Nav svarīgi	8	8%
KOPĀ	98	100%

DOKUMENTĀRĀ LAPA

Bakalaura darbs, _____

” izstrādāts LU Medicīnas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: _____
(vārds, uzvārds) (paraksts)

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: _____

(amats, vārds, uzvārds, grāds) (paraksts) (datums)

Recenzents: _____

(amats, vārds, uzvārds, grāds) (paraksts) (datums)

Darbs iesniegts LU Medicīnas fakultātē _____
(datums)

Lietvede Anita Jankovska _____
(paraksts)

Bakalaura darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījumu komisijas sēdē _____ 2019.,
prot. Nr. _____.

Komisijas sekretāre: _____

(amats, vārds, uzvārds, grāds) (paraksts)